

Sygn. akt III AUa 1039/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 września 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Alicja Podlewska

Sędziowie: SSA Iwona Krzczowska-Lasoń

SSA Małgorzata Gerszewska

po rozpoznaniu w dniu 3 września 2020 r. w Gdańsku

na posiedzeniu niejawnym

sprawy K. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o prawo do emerytury pomostowej

na skutek apelacji K. S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 19 czerwca 2019 r. sygn. akt VI U 818/19

I. oddala apelację:

II. zasądza od K. S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. kwotę 240,00 (dwieście czterdzieści 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

SSA Małgorzata Gerszewska SSA Alicja Podlewska SSA Iwona Krzczowska-Lasoń

Sygn. akt III AUa 1039/19

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 23 stycznia 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił ubezpieczonemu K. S. prawa do emerytury pomostowej. Odwołanie od powyższej decyzji złożył ubezpieczony, wnosząc o jej zmianę poprzez ustalenie, że posiada wymagany okres pracy w warunkach szczególnych. W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 19 czerwca 2019 r. oddalił odwołanie, sygn. akt VI U 818/19.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny.

Ubezpieczony K. S. (ur. (...)) złożył wniosek

o przyznanie prawa do emerytury pomostowej. Organ rentowy uznał za udowodniony okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze 29 lat, 3 miesięcy i 25 dni oraz staż pracy w szczególnych warunkach w myśl art. 4 - 25 lat, 4 miesiące, 8 dni, natomiast w myśl art. 49 - 11 lat, 11 miesięcy i 8 dni.

Ubezpieczony pozostaje w stosunku pracy (bezsporne między stronami).

Przechodząc do materialnoprawnej oceny żądania ubezpieczonego, Sąd Okręgowy przytoczył treść art. 4 oraz art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych z dnia 19 grudnia 2008 r.

Sąd I instancji podkreślił, że - jak wynika z przytoczonych wyżej przepisów - pozostawanie przez ubezpieczonego w stosunku pracy stanowi samodzielną i negatywną przesłankę uniemożliwiającą przyznanie mu prawa do emerytury pomostowej. Brak spełnienia tej przesłanki, niezależnie od tego, czy inne się ziściły, czyni niemożliwym uwzględnienie żądania w zakresie przyznania wnioskowanego świadczenia, a ponadto czyni bezcelowym badanie spornej kwestii związanej z okresami pracy ubezpieczonego w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze.

Niezależnie od powyższego Sąd Okręgowy wyjaśnił, że ubezpieczony złożył wniosek o emeryturę pomostową i przedmiotem zaskarżonej decyzji jest odmowa jej przyznania, a zakres postępowania sądowego wyznacza właśnie treść decyzji. Stąd, w ramach niniejszego postępowania, brak jest możliwości ograniczenia rozstrzygnięcia do ustalenia okresu wykonywania przez ubezpieczonego pracy w warunkach szczególnych, czego wyraźnie domagał się ubezpieczony. Pozbawione uzasadnienia prawnego jest odrębne dochodzenie ustalenia spełnienia jednej z przesłanek (w tym wypadku 15 lat pracy w warunkach szczególnych) do nabycia prawa do świadczenia w sytuacji, gdy bezsporne jest niespełnienie innej przesłanki tu: rozwiązania stosunku pracy), jeżeli wyłącznie kumulatywne wystąpienie wszystkich przesłanek gwarantuje nabycie prawa do świadczenia.

Wobec powyższego, jak stwierdził Sąd Okręgowy, niezależnie od ewentualnego spełnienia przez ubezpieczonego innych warunków określonych w art. 4 bądź w art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych, pozytywne rozstrzygnięcie i zmiana zaskarżonego wyroku nie było możliwe. Pozostawanie przez ubezpieczonego w stosunku pracy stanowi bowiem samodzielną i negatywną przesłankę uniemożliwiającą przyznanie mu prawa do emerytury pomostowej.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołanie ubezpieczonego.

Apelację od wyroku wywiódł ubezpieczony, zaskarżając go w całości i zarzucając:

1) błąd w ustaleniach faktycznych w części dotyczącej stażu pracowniczego w zakresie lat pracy w warunkach szczególnych polegające na pominięciu:

a) okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej od 26 kwietnia 1979 r. do 20 kwietnia 1981 r., mimo że okres odbywania tej służby jest zaliczany jako występujący bezpośrednio między dwoma następującymi po sobie okresami zatrudnienia na stanowisku pomocnika maszynisty spalinowych pojazdów trakcyjnych w PKP,

b) okresu pracy na stanowisku konduktora, tj. od 17 sierpnia 1998 r. do 31 stycznia 2001 r., co do którego pracodawca uznał zatrudnienie w warunkach szczególnych (wynika to ze świadectwa z dnia 5 grudnia 2018 r.),

2) bezpodstawne przyjęcie, że dla oceny okresu pracy w warunkach szczególnych (a nie tylko przyznania prawa do wcześniejszej emerytury) niezbędne jest wykazanie rozwiązania stosunku pracy, co doprowadziło do nierozpoznania istoty sprawy w tej części, w której oprócz przyznania uprawnienia do emerytury pomostowej odwołujący domagał się na podstawie art. 189 k.p.c. ustalenia stażu pracy w warunkach szczególnych. Odwołujący nie zgodził się ze stwierdzeniem, że brak jednej przesłanki zwalnia sąd z rozpoznawania innych kwestii podnoszonych w odwołaniu.

Apelujący zarzucił również, że przyjęcie przesłanki negatywnej kontynuacji zatrudnienia jest w kontekście zmian stanu prawnego w zakresie „zwykłych wcześniejszych emerytur” przejawem nierównego traktowania osób, które chciałyby skorzystać z podstawy prawnej, na którą powoływał się odwołujący.

Z uwagi na powyższe ubezpieczony wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wniósł o oddalenie apelacji oraz zasądzenie od odwołującego na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego nie zasługuje na uwzględnienie.

Spór w przedmiotowej sprawie koncentrował się na kwestii spełnienia przez K. S. przesłanek prawa do emerytury pomostowej wynikających z ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2008 r. Nr 237, poz. 1656 ze zm.).

Analizując sporną kwestię Sąd Okręgowy przeprowadził stosowne postępowanie dowodowe, a w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c., nie popełnił też uchybień w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej, które mogłyby uzasadnić ingerencję w treść zaskarżonego orzeczenia. Trafne i rzeczowe są również rozważania prawne Sądu I instancji. Sąd Apelacyjny, aprobując ustalenia faktyczne i rozważania prawne poczynione przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, przyjmuje je za własne, co oznacza, że nie zachodzi konieczność ich szczegółowego powtarzania.

Jak trafnie uznał Sąd I instancji - odwołujący nie spełnia jednej z podstawowej przesłanek warunkujących możliwość przyznania prawa do emerytury pomostowej, jaką jest rozwiązanie stosunku pracy (art. 4 pkt 7 oraz art. 49 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych). Okoliczność tę potwierdził sam ubezpieczony w informacji o okresach składkowych i nieskładkowych (k. 5 akt ZUS) oraz w zeznaniach złożonych na rozprawie w dniu 5 czerwca 2019 r. W toku postępowania – ani przed wydaniem wyroku przez Sąd I instancji, ani nawet przed wyrokowaniem przez Sąd Apelacyjny, ubezpieczony nie przedłożył dowodu rozwiązania stosunku pracy. W świetle zaś jednoznacznego brzmienia art. 4 pkt. 7 oraz art. 49 pkt. 2 ustawy o emeryturach pomostowych, nie ulega wątpliwości, że rozwiązanie stosunku pracy jest konieczną przesłanką prawa do emerytury pomostowej. Prawo do emerytury pomostowej powstaje najwcześniej w dniu rozwiązania stosunku pracy i nie przysługuje przed spełnieniem tego warunku.

Wobec podniesionego w apelacji zarzutu nierozpoznania istoty sprawy wyjaśnić należy, że ubezpieczony złożył wniosek o emeryturę pomostową i przedmiotem zaskarżonej decyzji jest odmowa jej przyznania, zaś zakres postępowania sądowego wyznacza właśnie treść tej decyzji. Jak wynika bowiem z wyroku Sądu Najwyższego z dnia 1 września 2010 r. (sygn. akt III UK 15/10), zakres rozpoznania i orzeczenia w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wyznaczony jest w pierwszej kolejności przedmiotem zaskarżonej decyzji organu rentowego, a w drugim rzędzie przedmiotem postępowania sądowego, determinowanego zakresem odwołania od tejże decyzji, w którym ubezpieczony również dochodził emerytury pomostowej. Sąd Okręgowy rozpoznał tak określone żądanie ubezpieczonego. Podzielić przy tym należy stanowisko Sądu I instancji, że przedmiotem oceny sądu w sprawie dotyczącej przyznania emerytury pomostowej jest prawo do tego świadczenia, nie zaś poszczególne przesłanki, od spełnienia których przepisy prawa uzależniają przyznanie tego świadczenia. Istota decyzji organu rentowego polega bowiem

na rozstrzygnięciu o prawie do konkretnego świadczenia (lub o jego wysokości) jako całości, a nie o poszczególnych elementach składających się na to prawo. W sytuacji zatem,

gdy ubezpieczony nie legitymuje się jedną z kumulatywnych przesłanek przyznania prawa do świadczenia, zbędne jest badanie spełnienia przez niego pozostałych przesłanek.

W konsekwencji, Sąd pierwszej instancji - po bezspornym ustaleniu, że apelujący nie rozwiązał umowy o pracę - słusznie uznał, iż niespełnienie tego warunku stoi na przeszkodzie dalszemu rozpoznawaniu sprawy i prowadzeniu postępowania dowodowego na okoliczność wykonywania przez ubezpieczonego pracy w szczególnych warunkach przez okres ponad

15 lat. Takie bowiem ustalenie, wobec nierozwiązania stosunku pracy, nie mogłoby doprowadzić do zmiany zaskarżonej decyzji. Okoliczność ta będzie natomiast badana zarówno przez organ rentowy, jak i sąd, jeśli ubezpieczony będzie ponownie ubiegał się

o prawo do emerytury pomostowej, jednak po rozwiązaniu stosunku pracy na dzień złożenia kolejnego wniosku o przedmiotowe świadczenie.

W tej sytuacji, kierowany pod adresem Sądu pierwszej instancji zarzut nierozpoznania istoty sprawy, nie może się ostać.

Odnosząc się natomiast do zarzutu ubezpieczonego dotyczącego nierównego traktowania osób korzystających z prawa do „zwykłej wcześniejszej emerytury” oraz osób chcących skorzystać z prawa do emerytury pomostowej, w pierwszej kolejności zauważyć należy, że zmiana wprowadzona przez art. 1 pkt. 20 ustawy z 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach (Dz. U. z 2012 r., poz. 637) dotyczyła, jak wynika wprost

z treści tego przepisu, art. 184 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Emerytura przewidziana w art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS jest zaś odmiennym rodzajowo świadczeniem od emerytury pomostowej, o czym świadczy już chociażby uregulowanie tego ostatniego świadczenia w odrębnej ustawie. Emerytury pomostowe, choć są świadczeniami emerytalnymi, różnią się od zwykłych emerytur wypłacanych

na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z FUS, co potwierdził m. in. Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 16 marca 2010 r., w sprawie K 17/09, OTK-A 2010/3/21.

Emerytura pomostowa to mianowicie świadczenie przysługujące z nowego systemu emerytalnego (art. 24 ust. 2 i 3 ustawy emerytalnej) dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, którzy nie mają prawa do emerytury określonej w przepisach art. 32, art. 33, art. 39, art. 40, art. 46, art. 50, art. 50a, art. 50e i art. 184 ustawy o emeryturach i rentach FUS oraz art. 88 Karty Nauczyciela, zwłaszcza z uwagi na niespełnienie, do końca 2008 r., warunków nabycia uprawnień do tych świadczeń. Świadczenie to spełnia funkcję emerytury z tytułu obniżonego wieku emerytalnego (art. 32 ustawy emerytalnej), a zatem zostało wprowadzone ze względu na obiektywne okoliczności szybszego niż normalnie pogarszania się, wraz ze starzeniem się, organizmu człowieka, zdolności do wykonywania dotychczasowego zatrudnienia z uwagi

na jego specyfikę, tj. szczególne warunki lub charakter pracy. Jednak w porównaniu do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym istotnie zawężono krąg ubezpieczonych - pracowników uprawnionych do emerytury pomostowej. Rozwiązania zawarte w tej ustawie dotyczą osób objętych pracowniczym systemem ubezpieczeń społecznych i mają charakter przejściowy oraz obejmują zamkniętą liczbę określonych podmiotów (zob. uzasadnienie ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych dostępne na internetowej stronie Sejmu, VI kadencja, nr druku: 1070).

Nie ulega zatem wątpliwości, że ubezpieczeni uprawnieni do emerytury na podstawie art. 32, art. 33, art. 39, art. 40, art. 46, art. 50, art. 50a, art. 50e i art. 184 ustawy o emeryturach i rentach FUS oraz art. 88 Karty Nauczyciela oraz ubezpieczeni uprawnieni do emerytury pomostowej stanowią odrębne grupy podmiotów, charakteryzujące się odmiennymi cechami.

Mając na względzie powyższe, dodać należy, że likwidacja szczególnych praw emerytalnych i wygasający charakter emerytur pomostowych stanowią - odwrotnie

niż twierdzi ubezpieczony - realizację zasady równości. Poszerzenie grupy osób uprawnionych do tych świadczeń rozszerzałoby zakres nierówności w stosunku

do pozostałych członków powszechnego systemu emerytalnego.

Posiłkując się argumentacją przedstawioną przez Sąd Apelacyjny w Krakowie w uzasadnieniu wyroku z dnia 13 października 2016 r. (III AUa 368/15, LEX nr 2166592), którą Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie w pełni podziela, wskazać należy, że Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie zwracał uwagę (zob. m.in. wyrok TK z dnia 24 lipca 2014 r., OTK-A 2014/7.77, Dz. U. z 2014 r. poz. 1021), że z zasady równości, wyrażonej w art. 32 ust. 1 Konstytucji RP, wynika nakaz jednakowego traktowania podmiotów prawa w obrębie określonej klasy (kategorii). Wszystkie podmioty prawa, charakteryzujące się w równym stopniu daną cechą istotną (relewantną), powinny być traktowane równo, a więc według jednakowej miary, bez zróżnicowań, zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących. Podmioty różniące się mogą być natomiast traktowane odmiennie (zob. wyroki TK z dnia 28 maja 2002 r., sygn. P 10/01, OTK ZU nr 3/A/2002, poz. 35 oraz z dnia 13 grudnia 2007 r., sygn. SK 37/06, OTK ZU nr 11/A/2007, poz. 157). Już sam fakt nabycia prawa do emerytury lub renty przez różne osoby, w różnych okresach, różnicuje sytuację prawną tych osób

w zakresie warunków ustalania wysokości świadczenia. Jest to sytuacja powszechna w funkcjonowaniu systemu emerytalno - rentowego, który może podlegać i podlega modyfikacjom, również w zakresie sposobu ustalania wysokości świadczenia. Różne traktowanie świadczeniobiorców, którzy nie mają wspólnej cechy relewantnej nie narusza jednak zasady równości, a nawet nie pozwala na analizowanie ich sytuacji jako podobnej z punktu widzenia tej zasady. Równość w zakresie prawa do zabezpieczenia społecznego nie oznacza jednakowego, czy nawet podobnego traktowania wszystkich potencjalnych świadczeniobiorców, lecz oznacza konieczność podobnego traktowania podmiotów podobnych, które mają wspólną cechę istotną, relewantną z punktu widzenia badanej regulacji prawnej. Co więcej, w wyroku z dnia 13 grudnia 2007 r. (SK 37/06), Trybunał Konstytucyjny uznał, że "zgodny z założeniami konstytucyjnymi system ubezpieczeń społecznych nie może być oparty na zasadzie «absolutnej» równości. System emerytalno-rentowy powinien opierać się na zasadach powszechności i względnej jednolitości kryteriów przyznawania świadczeń

i określania ich wysokości". Podkreślić należy, iż art. 67 ust. 1 Konstytucji upoważnia ustawodawcę do określenia zakresu i form m.in. ubezpieczenia emerytalno-rentowego

co oznacza, że ustawodawca może ukształtowany już system zmieniać lub modyfikować. Warto też pamiętać, iż w sprawach, w których Trybunał wypowiedział się na temat różnych przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, często podkreślał duży zakres swobody regulacyjnej ustawodawcy, wskazując treść zdania drugiego art. 67 ust. 1 Konstytucji.

W wyroku z dnia 15 lipca 2010 r. (K 63/07, OTK-A 2010/6/60, Dz. U. z 2010 r.

Nr 137, poz. 925) stwierdził, że z mocy Konstytucji RP, obowiązek wyboru uzasadnionych społecznie i ekonomicznie rozstrzygnięć w zakresie prawa do zabezpieczenia spoczywa

na ustawodawcy. Trybunał uznał też, że ubezpieczony musi liczyć się z tym, że w warunkach recesji gospodarczej lub niekorzystnych trendów demograficznych, w sytuacji gdy spadają wpływy ze składek ubezpieczeniowych, państwo może być zmuszone zmienić obowiązujące regulacje prawne na niekorzyść zainteresowanych, dostosowując zakres realizacji praw socjalnych do istniejących warunków ekonomicznych (zob. wyrok TK z dnia 7 maja 2014 r., K 43/12). W ocenie Sądu Apelacyjnego, w ramach kształtowania wynikającego z art. 67 Konstytucji RP prawa do zabezpieczenia społecznego, ustawodawca ma zatem prawo modyfikować ten system, dostosowując go do zmieniających się na przestrzeni wielu lat sytuacji gospodarczej, społecznej, a nawet demograficznej.

Podsumowując powyższe rozważania, stwierdzić należy, że nieobjęcie emerytur pomostowych zmianą wprowadzoną przez art. 1 pkt. 20 ustawy z 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach (Dz. U. z 2012 r., poz. 637) w stosunku do emerytury

z art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, nie można uznać za nierówne traktowanie osób uprawnionych do emerytury.

Mając na uwadze, że K. S. nie wykazał, aby w dacie wydania zaskarżonej decyzji, w dacie wydania wyroku przez sąd pierwszej instancji czy nawet w dacie orzekania przez sąd odwoławczy rozwiązał stosunek pracy, co stanowiło warunek przyznania mu prawa do emerytury pomostowej, stwierdzić należy, że ubezpieczony nie spełnia przesłanki

umożliwiającej przyznanie prawa do emerytury pomostowej w postaci rozwiązania stosunku pracy. W tym stanie rzeczy, Sąd Apelacyjny, działając na podstawie art. 385 k.p.c., apelację oddalił, jak w pkt. 1 wyroku

W pkt. 2 wyroku Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 98 § 1 i 3, art. 99, art. 108 § 1 zd. 1 k.p.c. oraz § 9 ust. 2 i § 10 ust. 1 pkt. 2 ww. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (j.t. Dz. U. z 2018 r., poz. 265), zasądził od K. S. na rzecz pozwanego organu kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Małgorzata Gerszewska SSA Alicja Podlewska SSA Iwona Krzeczowska - Lason